

Föräldraskapsstöd
2025

Handledning Prata om föräldraskap!

Materialet har utvecklats inom projektet Helhetslyftet som drivs av Folkhögskoleförvaltningen i VGR och finansierats av EU Asyl-, migrations- och integrationsfonden (AMIF). Det är fritt att använda och sprida i undervisningssammanhang utifrån angivna riktlinjer.

Datum: 2025-06-13

Dokumentnamn: Utbildning -Handledning - Prata om föräldraskap!

Kontakt: Folkhögskoleförvaltningen i Västra Götalandsregionen

Telefon: 010-167 67 00

E-post: folkhogskoleforvaltningen@vgregion.se

Detta dokument är en manual för utbildningen **Prata om föräldraskap!**

Ni hittar materialet på: <https://www.vgrfolkhogskolor.se/helhetslyftet/>

Förord

Materialet har utvecklats inom projektet Helhetslyftet som drivs av Folkhögskoleförvaltningen i VGR och finansierats av EU Asyl-, migrations- och integrationsfonden (AMIF). Det är fritt att använda och sprida i undervisningssammanhang utifrån angivna riktlinjer.

Publicerat: 13 juni 2025

Materialet kommer inte uppdateras kontinuerligt.

Pedagogiskt material är framtagit av:
Hanna Damber och Martin Palmstedt

Illustrationerna är gjorda av:
Mattias Kwick

Ansvarsfriskrivning, krav och upphovsrätt.

Denna föräldraskapsutbildning är framtagen för att fungera som ett stödmaterial för lärare och utbildare som undervisar inom föräldraskap. Materialet baseras på forskning, beprövade metoder och erfarenheter inom området, men ska inte betraktas som en ersättning för professionell rådgivning inom medicin, psykologi eller juridik.

Det är lärarens ansvar att anpassa innehållet utifrån deltagarnas behov och att klargöra att utbildningen är en vägledning snarare än en absolut metod. Vid specifika frågor eller individuella behov bör deltagarna hänvisas till relevant expertis, såsom läkare, psykolog eller socialtjänst.

Upphovsrätt

Folkhögskoleförvaltningen i Västra Götalandsregionen innehar upphovsrätten till materialet och kommer inte att uppdatera dess innehåll. Du som vill använda materialet är fri att göra det utifrån gällande riktlinjer.

Illustrationerna får inte ändras eller användas i något annat sammanhang.

Obligatorisk märkning

Vid användning av detta utbildningsmaterial i undervisningen ska det tydligt framgå att materialet har tagits fram med stöd av EU. Detta innebär att EU-logotypen måste finnas med på ett synligt och tydligt sätt i allt användande av undervisningsmaterialet.

Friskrivning

Folkhögskoleförvaltningen i Västra Götalandsregionen tar inget ansvar för eventuella konsekvenser som kan uppstå vid tillämpning av innehållet i undervisningssammanhang.

Genom att använda detta material bekräftar du att du har tagit del av och accepterar denna ansvarsfriskrivning.

Indelning och upplägg

Det finns många olika sätt att utforma och genomföra ett föräldraskapsstödsmaterial. Följande materials utformning och avgränsning syftar till att tillgodose några av de mest relevanta frågeställningarna för deltagare på SFI. Alla frågor som rör föräldraskap finns inte representerade i materialet och beroende på hur användaren väljer att arbeta med materialet kan fler frågeställningar bearbetas.

Detta material är utarbetat inom ramen för det AMIF-finansierade projektet Helhetslyftet som bedrevs av Västra Götalandsregionen under åren 2022–2025. Projektets målgrupp var personer som inte hade medborgarskap i Sverige eller annat EU-land. Insatsen föräldraskapsstöd arbetades fram inom ramen för projektet, som en del i att stärka deltagaren för att kunna närma sig arbete eller studier. Flertalet kommuner och skolor i regionen tog del av materialet under projektiden.

Inspiration och underlag till materialet kommer delvis från redan etablerade föräldrastödsprogram, forskning på föräldraskapsstöd samt intervjuer med socialtjänst och personal på skolor. En referensgrupp på folkhögskola har diskuterat och gått igenom innehållet, och under processen med uppbyggnaden av materialet så har deltagares egna berättelser fått forma innehållet.

Struktur

Materialet är uppdelat i tre större delar (teman) med rubriker:

1. Skola och förskola
2. Gränssättning
3. Hjälps och stöd till familjen

Materialet inleds dock med en kortare uppmjukande del som är en introduktion med fokus på **identitet och kultur** med övningar som syftar till att prata om ansvarsfördelning och en första presentation av barnkonventionen. Efter det följer delen som tar upp **skola och förskola** och de utmaningar som kan finnas där, vilka stödfunktioner som finns och vikten av en bra samverkan mellan hem och skola. Den andra delen tar upp **gränssättning** där fokus ligger på utmaningar inom familjen och hur man kan ha ett demokratiskt förhållningssätt tillsammans hemma. Den tredje delen tar upp **hjälp och stöd till familjen** där socialtjänst och andra stödfunktioner för familjen presenteras och problematiseras. Här ligger

tyngdpunkten på vikten av att acceptera det stöd som samhället kan erbjuda.

Slide 2: Familjen

Slide 4–14, Introduktion: Identitet och kultur.

Slide 15: Barnkonventionen

Slide 16–39, Skola och förskola i Sverige.

Slide 40–61, Gränssättning. Att bestämma över barnen.

Slide 62–93, Hjälp och stöd till familjen.

Förberedelse och tidsåtgång

Hela materialet tar omkring 10 timmar att genomföra, men går att modifiera till de delar som känns mest relevanta. Beroende på grupp och förutsättningar kan materialet med fördel användas under en längre tidsperiod.

Låt gärna deltagarna sitta i små grupper tillsammans, så att samtal kan flöda fritt. Skriv gärna ut bifogade filer för att underlätta samtal, vid de slides som har en sådan uppgift.

Låt diskussionerna ta tid, situationerna och de uppföljande samtalen är relevanta, och tidskrävande.

I genomförandet av materialet har deltagarna fått en tydlig ram, 5–10 minuter, att diskutera varje situation. Detta för att tydliggöra och att de faktiskt pratar aktivt under hela tiden.

Låt gärna mobiler vara till hjälp vid översättning om bedömningen finns att svenskan inte räcker hela vägen.

Material: projektor, färgade pennor, utskrivna bifogade filer + lappar med utklippta skolämnen.

Hur du kan arbeta med materialet i klassrummet

Beroende på hur lång tid som finns till förfogande kan materialet arbetas med på olika sätt. Materialet i sin helhet är uppbyggt kring tanken att det finns länk mellan olika slides, som ger en succesiv uppbyggnad till de olika situationerna. Bryggorna mellan delarna fyller sin funktion men kan tas bort vid behov. Är deltagarcentrerad dialog mest relevant fokuseras med fördel bara på situationerna.

Då materialet kan upplevas vara känsligt att diskutera om i grupp kan det vara bra att genomföra materialets introduktionsdel vilket har ett mer

uppmjukande syfte. Tillitsstärkande aktiviteter i klassrummet är viktigt för att deltagarna ska våga öppna upp om svårare frågor.

Var beredd på att läraren kan få frågan kring hur den tänker kring situationerna, och att det är viktigt att läraren inte ska fungera som ett facit på frågorna.

Längre tid: använd hela materialet i den ordning det är uppbyggt.

Kortare tid: fokusera på situationerna med sammanhängande informationsdel.

Familjen

I centrum av materialet står en fiktiv familj. Familjen består av fem medlemmar. Mamma **Sara**, pappa **Majd**, äldsta sonen **Rayan** (16 år), **Sofia** (12 år) och **Mona** (4 år). Åldrarna på barnen i familjen är valda utifrån att de befinner sig i olika delar av förskole/skolsystemet och att de får representera olika typer av utmaningar, att föräldrar behöver bemöta sina barns olika åldrar med olika typer av begränsningar, villkor och förutsättningar. Förhoppningen är att denna fiktiva familj ska kunna spegla några av de utmaningar som familjer som är nya i Sverige kan stå inför och att deltagare ska kunna känna sig representerade av familjen i någon del av materialet.

Situation

Materialet innehåller olika situationer. Det är problem eller svårigheter som en familj kan hamna i. Till varje situation är ett av barnen i centrum, och någon vuxen. Situationerna rör allt från vardagsnära frågor med skrik i mataffären till mer allvarligt innehåll där socialtjänsten och orosanmälningar ligger i fokus. Varje situation består av en kort text med tillhörande frågor, omkring 3–4 frågor, och till varje situation finns en illustration för att förenkla förståelsen. Frågorna i situationerna riktas till att alltid delvis ha med barnets perspektiv, men öppnar också upp för samtal kring lösningar och olika typer av föräldraskap.

Se till att deltagarna förstår textens innehåll innan frågorna kommer. Poängtera att allas erfarenheter är viktiga och alla bör komma till tals. Låt diskussionen ta tid.

Deltagare kan ha olika typer av lösningar, låt dem lära av varandra.

Ställ frågor till bilderna.

Förslag är att först presentera rubriken och bilden, och prata om vad deltagarna ser på bilden för att sedan ta fram texten och sist ta fram frågorna en i taget. På så sätt skapas en gemensam förförståelse kring bilden och situationen, som gör att texten blir tydligare. Exempel på frågor till bilderna: Vilka personer ser vi? Ser de glada ut? Ser de ledsna ut? Vad gör de? Var är de? Vad håller de i händerna?

Där det har brukat uppkomma andra typer av frågeställningar eller där funderingarna behöver riktas åt ett visst håll så skrivs detta ut i handledningen under *vårt att veta*.

Vårt att veta

Efter detta behandlas en del om typiska frågeställningar som brukar komma upp, eller saker som kan vara värda att fokusera på under samtalen.

Språk

Språket är anpassat för att fungera på samtliga nivåer av SFI. Ambitionen har varit att skala av ett för abstrakt språk i den mån det varit möjligt, och använda rak ordföljd med få bisatser. Förarbete i klassen är dock hjälpsamt kring de mer abstrakta begrepp som förekommer. Illustrationerna är tänkt att fungera som en slags bildstöd.

Barnkonventionen

Barnkonventionen inkorporerades i svensk lag i januari 2020, och har samma status som andra lagar. Den innehåller bestämmelser om särskilda rättigheter gällande alla barn 0–18 år i Sverige. Stat och offentlig sektor har ett ansvar att alltid se till barnets bästa.

Det betyder inte att barn alltid ska få sin vilja igenom gentemot sina föräldrar. Det kan däremot ge föräldrar möjligheten att tillgodose sina barns rättigheter t.ex. via stöd i skolan eller möjligheten att få hjälp ekonomiskt eller med bostad.

Bifogat material att skriva ut

Slide 13- “Vem gör vad hemma” + “Vem gjorde vad hemma”
Slide 18 - Skolämnen.

Slide 14 och 92, "Hus" med familjens positioner till varandra. (Vem ska bestämma i en familj)

Genomgång av slides

1. **Första sliden** - Presentera vad materialet kommer handla om. Föräldraskap är många gånger svårt. Föräldrar kan ge stöd till varandra. Genom att prata om sådant som är svårt kan det skapas nya tankar och idéer.
2. **Presentera familjen** - Förklara vikten av öppet samtalsklimat och att alla ska få komma till tals. Diskussionerna är viktiga, vad man tycker, känner och egna erfarenheter.
3. Sidnavigering
4. **Introduktion** - Identitet och kultur. Inledande avsnitt med uppvärmningsövningar om identitet och kultur. Diskutera med deltagare om orden identitet och kultur. Vad är kultur? Hur skapas en identitet?
5. **Vem är invandraren i Sverige** - Syfte: Att visa på hur stor del av Sveriges befolkning som faktiskt är födda i ett annat land, och hur det historiskt sett ut i Sverige. Sverige har en lång historia av in och utvandring. Finland och Jugoslavien är tydliga exempel på detta. Från Finland kom många som bland annat arbetskraftsinvandrare mellan 1945 till 1970-talet, och från området som tidigare hette Jugoslavien kom många människor under 1992–1994 främst på flykt från konflikt. Grupper som kommit till Sverige har sedan dess både fått barn och barnbarn, det vill säga en stor del av Sveriges befolkning har en koppling till ett annat land och en annan kultur. Länderna på bilden är de grupper med fler än 50 000 i population, sedan finns det naturligtvis många fler grupper som inte är representerade på bilden.

Värt att veta: Info taget från SCB (statistikdatabasen.scb.se). Kartan finns för att prata om var i landet flest människor bor (storstadsområdena Stockholm-Göteborg-Malmö), samt samtal kring var någonstans deltagarna har varit/besökt.

6. **Det är svårt** - Syfte: Att prata om att föräldraskap alltid är svårt. Det kan vara ännu svårare när man har flyttat till ett nytt land och lär sig ett nytt språk och en ny kultur. Föräldrar kan möta andra problem än vad de skulle gjort i sina hemländer, till exempel att barnen lär sig språket snabbare och lever närmare kulturen än föräldrarna, vilket kan skapa konflikter.

7. **Viktigt** - Syfte: Föräldrar och föräldraskap ser alltid olika ut, men alla vill väl för sina barn. Det är viktigt att deltagarna får känna att deras kultur och språk är viktiga för sina barns uppväxt. Här introduceras också temat gränssättning (bestämma över barn).
8. **Att känna sig hemma** - Övning i grupp - Syfte: Synliggöra de faktorer som gör "ett hemma" till att kännas som ett hem. När börjar det nya landet att kännas som hemma? Vad kan göra det svårt eller enkelt att känna sig hemma?

Värt att veta: Försök konkretisera med tydliga situationer (t.ex. skillnader: vänta i kö på Willys, prata med grannar, åka kollektivtrafik. Vad är samma, vad är olika?) Vad kan göra det svårt att känna sig hemma, kanske språket? Kanske barnen känner sig hemma, men inte föräldrarna. Känner man sig mer hemma i den stad man bor i än i Sverige?

9. **Kulturell ryggsäck** - Övning i grupp - Syfte: Att diskutera hur människor förändras när man flyttar från den kultur man är uppväxt i till en ny. Att visualisera konkret vad det är som man **har kvar**, **tar bort** och **lägger till** i sin identitet.

Värt att veta: Här ger deltagare ofta fysiska ting som exempel, som fotografier. Försök att leda in deltagare på mer kulturella företeelser än fysiska ting. Till exempel, jag **tar med mig** att ta hand om mina vänner och grannar, att röra mig fritt i naturen, **tar bort** att känna mig kontrollerad av min familj och **lägger till** att alla har möjlighet att utbilda sig.

10. **Ta ställning** - Uppvärmning till 4-hörnövnig - Syfte: Att ta ställning till olika påståenden. Sätt upp 4 skyltar i 4 olika delar av rummet. 1. Absolut inte. 2. Nej. 3. Kanske, 4. Ja, absolut. Deltagarna ska ta ställning till påståenden på sliden. Låt deltagarna prata kort om sitt ställningstagande.
11. **Ta ställning** - 4-hörnövnig - Syfte: Att ta ställning till olika påståenden kring kultur och föräldraskap. Deltagarna kommer att ta ställning kring jämställdhetsfrågor, och frågor som rör föräldraskap och familj. Låt deltagarna prata kort om sitt ställningstagande efter.

Värt att veta: Här finns några ord som kan vara bra att diskutera innan deltagarna tar ställning, till exempel orden stolt, respekt och att behandlas lika. Prata gärna om dem innan deltagarna tar position. Meningarna är flertydiga, man är fri att tolka dem på flera olika sätt. Läraren kan med fördel också ta en position, gärna lite i opposition, för att få igång bra diskussioner.

12. **Uppfostran** - Introduktion för att prata om uppfostran och familj. Vad betyder ordet uppfostran? Prata med deltagarna om vad de själva tycker att uppfostran innebär.
13. **Vem gör vad?** - Övning i grupp – Syfte: Att synliggöra ansvarsfördelning då och nu samt skillnad mellan de olika platserna deltagarna kommer ifrån, samt att visualisera vem i familjen som tar ansvar för olika aktiviteter. Övningen görs två gånger - först vem som gjorde vad när deltagarna själva **var barn** – och sedan vem som gör vad i familjen **nu, i Sverige**.

Dela upp klassen i små grupper om 3–4 personer.

Dela ut papper "Vem gjorde saker hemma- när jag var barn". Ge ett papper till varje grupp.

Diskutera de olika orden på pappret och beskriv aktiviteterna.

Dra/rita streck mellan personen och aktiviteten.

När gruppen är färdig, ge nästa papper: "Vem gör saker hemma- nu".

Prata om likheter och skillnader mellan strecken gruppen dragit på de olika papperna.

Observera att varje gruppdeltagare samsas om ett papper, och att en person kan ha gjort flera saker så det kan blir många olika streck. Använd med fördel pennor i olika färger. När båda uppgifterna är färdiga kan deltagarna jämföra hur, eller om, det har förändrats från deras uppväxt tills nu i Sverige.

Värt att veta: Aktiviteter: "Ansvar för ekonomi" menas vem i familjen som hade/har den primära kontrollen över pengarna vid större inköp eller beslutsfattande kring var pengar ska gå i familjen. Med "Arbeta utanför hemmet" menas ett arbete med lön.

Värt att veta: Denna övning presenterar bara 1 familjekonstellation av väldigt många. Uppmuntra möjligheten att rita dit flera olika. Kanske har familjen bara haft, eller har, en förälder som vuxen i familjen, eller flera olika vuxna, fler barn. Det viktiga är att de pratar med varandra om deras eventuellt skilda uppväxtförhållanden. Notera även att det kan skilja mellan generationer eller stad och landsbygd, och uppmuntra till att prata om detta.

14. **Vem ska bestämma i en familj?** - Övning i grupp - **Syfte:** diskutera maktstrukturer i familjer. Övningen går ut på att diskutera vad som händer i familjer när olika personer: mamma, pappa, mamma och pappa tillsammans eller barnen har mest makt eller bestämmandeutrymme i familjen. Låt deltagarna diskutera fördelar och nackdelar med de olika strukturerna. Exempel på frågor deltagarna kan diskutera: Hur ser de flesta familjer ut i den kultur de kommer ifrån? Vad kan det bli för problem om barnen får för mycket makt? Vad känner en vuxen som "tappar" makt i familjen, om så sker? Är det skillnad mellan män och kvinnor i en familj som "tappar" makt?

Välj att antingen skriva ut de bifogade bilderna och dela ut till deltagarna tillsammans med powerpointen, eller låt deltagarna enbart titta på powerpointen. Det kan vara enklare att skriva ut och ha något i händerna vid diskussion.

15. **Barnkonventionen** - Syfte: Att presentera och visa hur barnkonventionen fungerar för svenska myndigheter. En återkommande slide där barnkonventionen presenteras. Här presenteras de fyra grundprinciperna. Värt att diskutera att barnkonventionen är lag i Sverige, vilket gör att svenska myndigheter, kommuner och skolor måste förhålla sig till dessa när de tar beslut som rör barn. Det finns ett barnperspektiv som måste ses till vid beslutsfattande på alla nivåer i Sverige. Barnkonventionen är ett dokument som visar det ansvar stat och alla som arbetar med barn har att skydda barn och ge barn goda möjligheter till liv och utveckling.
16. **Skola och förskola i Sverige**. Introduktion för att prata om skolsystemet i Sverige.
17. **Skolämnen** - Syfte: Gå igenom och prata om de olika ämnena i skolan. Vilka ämnen fanns i skolan i deras hemland, vilka är nya? Vad gör man i de olika ämnena? Alla ämnen finns inte representerade.

Värt att veta: Sex och samlevnad är inte ett ämne, utan finns med i alla ämnen, värt att påpekas. Dock ett bra ämne att prata kring, varför det är viktigt och vad det handlar om. Observera även att alla kanske inte har gått i skolan, men de allra flesta har ändå en insikt i de ämnen som funnits i skolan i hemlandet.

18. **Olika skolämnen - viktiga eller inte? - Uppgift i grupp** - Syfte: att diskutera de olika skolämnena i svensk skola och hur deltagare värderar dessa. Klipp isär lapparna med 14 skolämnena. Dela upp deltagarna i mindre grupper. Dela ut alla lapparna till varje grupp. Låt dem sortera lapparna på bänken/bordet från viktigt till mindre viktigt. Högst upp är viktigast, längst ner är minst viktigt. Deltagarna avgör själva vilket ämne de tycker känns viktigast. Syfte: att belysa ämnena i skolan, att alla ämnen är lika viktiga ur en skolkontext, men att föräldrar ofta har en egen bild över vilka ämnen som de tycker är viktigast.
19. **Hur har svenska skolan ändrats?** - Syfte: Visa på den stora process och förändring som svensk skola gått igenom. Några nedslag i vissa viktiga händelser som har tagit svenska skolan från en auktoritär och kyrklig bakgrund till en mer demokratisk och sekulär skola.

1700-tal: Kyrkan ansvarar för undervisningen i samhället, med prästen som lärare och bibeln som utgångspunkt. Målet var att människor skulle kunna förstå och kunna bibelns innehåll.

1842: Staten bestämmer om en gratis skola för alla under fyra år, för att säkerställa att medborgare hade tillräcklig kunskap i att räkna, skriva och läsa för att kunna arbeta i ett alltmer industrialiserat samhälle.

1927: Flickor får studera på gymnasiet.

1950: Obligatorisk skola i 8 år för alla barn oavsett bakgrund.

1958: Lärare förbjudas att aga och fysiskt straffa barn i skolan.

1966: Kristna moment och praktik försvann i skolan, t.ex. obligatorisk morgonbön. Skolan strävar efter att bli mer sekulär.

1967: Du-reformen innebar att man slutade med formella titlar (ni, Fru, Herr) i skola och istället titulerade läraren direkt med "du"- en jämlikhetsreform.

1972: Obligatoriskt med 9 år i skola, från 7 år till 16 år.

2018: Obligatorisk skola från 6 år. Förskoleklass.

Värt att veta: Fråga deltagarna hur deras skola var som barn! Hur var lärarna? Var religion viktig? Hur tror de att lärarna är i Sverige? Hur ska en lärare vara?

20. **Svensk skola - Syfte:** att presentera hur den svenska skolan är uppbyggd, från förskola till eftergymnasial utbildning.

Förskolan är en avgiftsbelagd skolform som inte är obligatorisk. Avgiften baseras på familjens inkomst. En lägre inkomst ger en lägre avgift. Det finns ett maxtak för hur mycket man måste betala för förskola. Prata om fördelar som att barn utvecklar språk, motorik och social förmåga i förskolan.

Grundskolan inkluderar följande skolformer: Förskoleklass, lågstadiet, mellanstadiet och högstadiet. Grundskolan är obligatorisk och gratis. Prata även om fritids som en kompletterande utbildning och stöd för familjer, men att den kostar pengar och inte är obligatorisk.

Gymnasiet är inte obligatoriskt, men nästan alla ungdomar går gymnasiet idag. På gymnasiet kan elever läsa yrkesprogram eller högskoleförberedande program.

Efter gymnasiet kan elever välja att söka till högskola eller universitet, eller andra utbildningar. Universitet och högskolor är gratis, men vissa yrkesutbildningar och folkhögskolor har en avgift. Viktigt att påpeka att utbildningar kan påbörjas oberoende av ålder efter fullföljt gymnasium.

Möjligheten finns alltid att komplettera gymnasium och grundskola på eftergymnasiala utbildningar, till exempel Komvux eller folkhögskola. Det finns möjlighet att få ekonomiskt stöd från CSN (Centrala Studiestödsnämnden) under studietiden i form av bidrag och lån, dessa är tänkta att täcka levnadskostnader.

21. **Svensk skola** - Syfte: Att diskutera viktiga begrepp som återkommer inom skola. Här förekommer begrepp som läroplan och skolplikt, men även kort om betygssystemet. Läroplanen är samma i alla skolor och praktiskt kan det betyda att om man byter skola så kommer man ändå att gå igenom samma ämnen och innehåll. Gå igenom betygsskalan (står ej i materialet).
22. **Situation - Är förskolan viktig?** - Syfte: Att diskutera förskolans funktion för en familj och för barnen. Diskutera möjligheten till att studera eller arbeta under tiden barnen är på förskola. Vad kan ett barn ta till sig hemma och inte i förskolan och tvärtom? Förskolan är frivillig, men diskutera med deltagarna vilka fördelar och nackdelar de ser, för sig själva och sina barn med förskola.
23. **Är förskolan viktig?** - Syfte: Att visa att förskolan är viktig av många anledningar. I sliden tas flera aspekter upp som är relevanta. Forskning visar bland annat att barn som har gått förskola, och därför tidigt exponerats för mycket svenska, klarar sig bättre under skolgången.
24. **Situation - Skola och pengar** - Syfte: att diskutera vad som kostar i skolan och hur föräldrar kan lära barn att ta hand om sina pengar. Skolan är gratis. Här är det tacksamt att prata om hur barn lär sig ta hand om pengar, till exempel via veckopeng, månadspeng eller liknande. Det är de vuxna i familjen som bestämmer hur mycket pengar barn ska få, och vad det ska täcka. Vad är ekonomiskt hållbart för en familj? Hur mycket pengar kan barn hantera innan det blir för mycket?
25. **Skolan är viktig - för alla!** - Syfte: Att visa på att delarna skola-hem-barn behöver samverka för att stötta barnet på bästa sätt. Visa på vikten av ett gott samarbete, och att det är i skärningspunkten skola-hem-barn som samverkan kan ske.
26. **Situation - Ett möte** - Syfte: Att diskutera kommunikation mellan hem och skola. Här presenteras en situation som i den bästa av världar inte borde hända, men som kan hända om skola och föräldrar inte kommunicerar innan möten. Skolan tillhandahåller, eller frågar, inte alltid om tolk behöver bokas till möten. Vuxna har ett egenansvar att kommunicera att man behöver en tolk. Tolkar ska förmedlas gratis genom alla myndigheter. Man har även rätt att få ett nytt möte om man inte förstår informationen, så att tolk kan bokas.

Värt att veta: Ibland frågar lärare barnet om föräldern behöver tolk, och då kanske barnet säger nej. Därför är det viktigt att föräldrar själva säkerställer sin rätt till tolk genom att kommunicera detta innan möte.

27. **Olika typer av möten i skolan** - Syfte: diskutera olika typer av möten som finns i skolan och vad de syftar till. Föräldramötet är viktigt även ur en social aspekt, att träffa klasskompisarnas föräldrar gör att man kan knyta kontakter som annars vore svårare att hitta.

28. **Situation - Läraren** - Syfte: Att diskutera kontakt med skolan och rätten att få ett möte. Det är viktigt att ha nära kontakt med skolan. Man har rätt att få en tid eller boka ett möte. Diskutera vilka förväntningar deltagarna har på kontakt med skolan. Hur tar de bäst kontakt med lärarna? Hur gör de när det blir svårt, om det är svårt att prata eller kontakta en lärare?

Värt att veta: Läraren gör kanske inte rätt här, men försök att belysa att läraren kan vara stressad. Gör jämförelsen med sjukvården, att man måste boka tid innan.

29. **Kontakt med skolan** - Information om tider och möten. Det är viktigt att veta vilka kanaler föräldrar har till kontakt med skolan.

30. **Hjälp i skolan** - Introduktion för att diskutera stödfunktioner i skolan. En serie slides som visar på situationer som kan finnas relaterat till skolan, och olika stödfunktioner som finns i svenska skolan.

31. **Situation - Hon vill inte gå i skolan** - Syfte: Att belysa problemet med barn som inte vill gå till skolan och som kan riskera att få problematisk skolfrånvaro. Här kommer även rädslan för socialtjänsten in. Att ett barn inte går i skolan, eller riskerar utveckla problematisk skolfrånvaro, kan vara påfrestande för både barn och föräldrar. Viktigt att se utifrån ett barnperspektiv, från barnets mående. Det finns stödfunktioner i skolan som kan hjälpa barn i dessa situationer. Viktigt att uppmärksamma detta beteende tidigt.

Värt att veta: Föräldern behöver ta hjälp av skolan för att kunna identifiera problem. Problematiske skolfrånvaro är svårt för den enskilda familjen att lösa själva.

32. **Borta från skolan?** - Syfte: Att diskutera skolplikt och ledighet. Får man inte vara borta från skolan? Jo, men det behövs giltiga skäl för detta. Man kan bli nekad semester, om barnet blir borta för länge eller i perioder med många prov. Skolplikten är viktig, men samverkan med skolan identifierar om orsakerna till frånvaro kan härledas till en skolproblematik eller ej.

33. **Situation - Samtal från läraren** - Syfte: Att belysa hur viktigt det är att tidigt ta hjälp från skolan och skolans elevhälsoteam (EHT). Det finns

många faktorer som påverkar barn i skolan och deras skolgång. Viktigt att undersöka bakomliggande faktorer till problem. Samtalet i klassrummet bör ledas mot att familj och skola ska samarbeta för att hjälpa barnet.

Värt att veta: Det finns många olika personer på skolan som kan hjälpa. Kanske har barnet det svårt hemma, då kanske en kurator kan hjälpa. Kanske äter barnet dåligt, då kanske en skolsköterska kan hjälpa. Problemet i situationen är oklart, men skolan har många olika funktioner som kan hjälpa eller stötta familjen.

34. **Hur kan skolan hjälpa ett barn?** - Syfte: Att visa på skolans olika stödfunktioner. Vilka personer kan ingå i stödfunktionen EHT (Elevhälsoteam) och vad för typ av hjälp de kan erbjuda. Denna stödfunktion kan ha andra namn på skolor och olika funktioner kan ingå på olika skolor.

35. **Vad gör skolan?** - Syfte: Fortsättning på stödfunktioner som finns i skolan. Prata vidare om funktionen BUP (**b**arn och **u**ngdoms**p**sykiatrin). Skolan kan remittera till BUP, men det är BUP som gör själva utredningen med familjen. BUP utreder bland annat NPF, men också psykisk ohälsa. Hänvisa till 1177.se för vidare information om exakt vad BUP tillhandahåller för hjälp och stöd.

Värt att veta: För många kan en NPF-diagnos upplevas stigmatiserande och utmanande för barnet och familjen. Prata om att det finns mycket stöd att få av samhället och skolan, och att skolan ska tillhandahålla stöd. Här kommer barnkonventionen in, i det att familjer har, genom sitt barn, rätt att få hållbart stöd från skolan. Observera att barn som har svårt i skolan har rätt att få hjälp oavsett om de har en diagnos eller ej.

36. **Barnkonventionen och skolan** - Syfte: Hur barnkonventionen representeras i skolan, och de rättigheter som föräldrar får via sina barn. Barn lär sig om barnkonventionen i skolan från tidig ålder, och att det är bra att prata hemma om rättigheter samhället har mot barn, men att det inte innebär att barn får bestämma allt hemma.

37. **Fostran och uppfostran** - Syfte: Att visa på att ansvaret för uppfostran ligger hos vårdnadshavare, men att skolan också har ett fostringsansvar. Skolan och föräldrar har samma ansvar över barn/elever. Skolan har ett ansvar att fostra kollektivet (klassen) i det hur man är mot varandra, och ens roll i samhället. Föräldrarna har en aktiv roll mot den enskilda individen. Skolan ska stötta familjen i deras uppfostran genom samverkan.

38. **Situation - Hota med socialtjänsten** - Syfte: Att diskutera vad som händer när man skrämmer barn för att uppföra sig. Observera att detta inte är samma familj, utan en för oss okänd familj. Hot och skrämstaktik kan ofta begränsa barn i sina känslor, barnet i situationen blir ledsen för att den har misslyckats och är därmed rädd att bli tagen från sina föräldrar av

Socialtjänsten. Här introduceras Socialtjänsten som en faktor familjer kan känna sig oroliga inför.

Värt att veta: Viktigt att styra in samtalet mot att rädsla inte är en bra grund för uppfostran, och att situationen riskerar att cementera en rädsla för socialtjänsten även hos barn. Viktigt att även dialog och samverkan mellan hem och skola är viktigt för att upptäcka varför ett barn bråkar eller är utåtagerande på skolan.

39. **Skolan är viktig för alla** - (repetition) + hur man kan prata hemma om skolan. Syfte med sliden är att visa på att det är viktigt att prata bra om skolan och visa intresse för skolan hemma.
40. **Gränssättning** - Introduktion till tema gränssättning - "Vad är en gräns?" "Vad innebär det att sätta gränser?" "Du får göra det här, men inte det här!" "Hemma hos oss gör vi läxorna före vi umgås med kompisar." "Vi måste vara hemma klockan 21:00." Att sätta gränser eller regler gemensamt med barnet är viktigt för både barn och föräldrar. Fundera över vad som är viktigt för er i familjen och skapa regler som skapar trygghet och tydlighet tillsammans med barnen.
41. **Vad tycker vi om?** - Syfte: Att diskutera de olika förväntningar barn och föräldrar har på varandra. Vad föräldrar gillar att göra med barn och vad barn gillar att göra med föräldrarna kan vara olika. Barn (i olika åldrar) kan ha helt olika uppfattningar kring vad de uppskattar för aktivitet än vad vuxna har. Deltagarna diskuterar första frågan tillsammans i klassrummet. Den andra frågan kräver att föräldrar frågar sina barn, och kan då ges som en slags läxa tills nästa gång man träffas i gruppen.
42. **Hur länge är man ett barn?** - Syfte: Att diskutera hur föräldrarollen kan förändras under barns olika åldrar. Ett barn är enligt lag en individ från födseln till dagen det fyller 18 år. De tre frågorna syftar till att diskutera på vilket sätt föräldrar behöver vara närvarande i sina barns liv, i olika åldrar. Som småbarnsförälder är barnen beroende av sina föräldrar på andra sätt än ungdomar. Små barn behöver mycket emotionellt stöd, men även stöd för att klara motoriska sysslor såsom att duscha, borsta tänderna och klä på sig. Ungdomar klarar många sysslor och är på många sätt självständiga och hittar sig själva genom vänner och aktiviteter. De behöver fortfarande mycket emotionellt stöd och ofta stora behov av en vuxen som lyssnar och vägleder. Oavsett ålder krävs det en närvarande föräldraroll som är stöttande, inkännande och beredd att sätta gränser utefter barnets behov och förmåga.
43. **Situation - Skrik i mataffären** - Syfte: introducera gränssättning och vikten av att inkludera barnet i planering inför en aktivitet och hur man pratar med barn. I den första frågan är ett vanligt svar att Mona är hungrig. En annan faktor kan vara att Mona är trött, eller inte har blivit förberedd på vad de ska göra i mataffären. I den andra frågan finns en stressfaktor för

många föräldrar. Andra personer kan få en att känna sig som en dålig förälder, men här är det viktigt att fokusera på barnet. Om man blir stressad, rädd eller irriterad, så kan detta smitta av sig på barnet och göra situationen svårare. En lösning kan vara att prata lugnt och huka sig ner, för att vara på samma nivå som barnet. Försök inte förklara för mycket – ibland kan en avledning vara bättre med yngre barn, exempelvis prata om något roligt som ska hända senare.

Värt att veta: Deltagarna har ofta många goda tankar kring hur Majd ska lösa situationen. Däremot är förslaget att köpa godiset till Mona inte det bästa rådet. Här lär sig barnet att det lönar sig att tjata och skrika. Detta kan överföras till många fler situationer än bara godis i matbutiken. Att belöna barn vid dåligt beteende kan skapa dåliga vanor.

44. **Situation - Skärmar** - Syfte: Diskutera regler kring skärmar vid matbordet och i hemmet. Gå igenom vad ordet skärm har för betydelse: mobil, Ipad (eller liknande), dator, tv, tv-spel. Här diskuteras två saker: den ena är skärmtid och den andra är tid med familjen. Middagen är viktig, då det är en tid då familjen får en stund tillsammans, kanske den enda på dagen. Har familjen ett annat språk är detta kanske enda tiden barnen får höra och prata språket.

Värt att veta: Efter sista frågan kan det vara intressant att fråga deltagarna hur många timmar de uppskattar att de själva använder sin mobil varje dag. Inte vad de gör, utan hur lång tid varje dag, och när de använder mobilen. Notera att barn inte ser vad som görs på mobilen, utan när den används. Används mobil i sammanhang tillsammans med andra kommuniceras att mobilen har högre prioritet än sammanhanget.

45. **Skärmtid** - information - Syfte: Kunna prata om förutsättningar och villkor gällande skärm. Medvetandegöra skillnad i olika åldrar, och att familjen tar ett krafttag kring regler gällande skärm hemma, tillsammans med barnen. Balans mellan skola, aktiviteter och skärm är viktig. Ett barn där skolan och aktivitet prioriteras framför skärm kanske kan hantera 3 timmar med skärm. För ett barn som väljer bort aktiviteter (kompisar, sporter, lek) för skärmen kan 3 timmar vara för mycket. Det är individuellt, och föräldrar behöver vara aktsamma på beteendet snarare än själva skärmtiden.

Det är även viktigt att engagera sig i det som barnen gör med sina skärmar. Att intressera sig för spel och appar gör att man får bättre förståelse för vad barnen möter digitalt, och kanske kan förebygga eventuella risker i spel och sociala medier (Finns det chattfunktioner? Kan barnet skicka/få bilder? Kan barnet köpa saker?). Det också värt att prata om sitt eget skärmanvändande, och framförallt när vuxna använder skärm. Barn ser bara att telefonen används, inte *hur* den används. Att reflexmässigt alltid svara i telefonen eller ta upp telefonen signalerar samma beteende till barn. Avsluta med att uppmärksamma om riskbeteende: om barnet inte vill äta tillsammans med familjen, väljer bort vänner till fördel för skärm, blir

aggressiva när de inte får använda skärm, slutar vilja göra aktiviteter eller får svårt att komma iväg till skolan, kan det vara värt att söka sig vidare för att få stöd. Ta kontakt med vårdcentral.

46. **Situation - Stress på morgonen** - Syfte: Att diskutera vikten av kommunikation och kommunikationsstil. I många situationer kan man som förälder bli stressad, till exempel om tider ska passas och barnen inte är följsamma. I all kommunikation är det viktigt att vara lugn, men även att förstå barnets situation. Barn mår bra av att ha kontroll, men också att veta vilka begränsningar som finns. Gör det tydligt för barn hur lång tid de har kvar att leka, eller hur många tv-program de får titta på innan det är dags att avsluta. Använd till exempel äggklockor eller visuella hjälpmedel för att underlätta för barnen.

47. **Situation - Min dotter är ingen tjuv** - Syfte: Att diskutera när föräldrars idealbild av sitt barn står i vägen för ett faktiskt problem. I detta fall att barnet har stulit något, men det kan även vara att ett barn misslyckas med något som föräldrar upplever att barnet borde klarat, och därmed skyller på omständigheter snarare än att stötta sitt barn med problemet. Frågorna till sliden handlar delvis om att ta pappans perspektiv, men också barnets, och vad som händer i Sofia när hennes pappa inte tror på henne, trots att hon berättar sanningen, utan istället väljer att kontakta det andra barnets förälder och skylla situationen (problemet) på ett annat barn.

Värt att veta: Sofia berättar att hon har stulit saker, men hennes pappa vill inte riktigt tro på henne. Här är det viktigt att betona att hon visst har stulit saker, och att hon har gjort fel. Poängen är vad Majd gör med den informationen.

48. **Barn är barn** - Syfte: Att lyfta det faktum att barn kommer att göra fel, och att ha en mental beredskap för detta. Kanske består "felet" i något som bryter juridiskt mot lagen (snatteri, stöld eller liknande) eller så består "felet" i något som eventuellt bryter mot kulturella värderingar eller förväntningar (alkohol, tobak, klädstil, kärleksrelationer eller liknande). Föräldrar behöver ha funderat på hur de ska gå tillväga för att stötta sina barn även när de inte betar sig som föräldrarna har önskat eller förväntat.

49. **En person - flera kulturer.** Introduktion för att prata om barn som växer upp med och i flera kulturer.

50. **Förväntningar?** - Syfte: Prata om förväntningar föräldrar kan ha på sina barn i det nya landet. Molnet på bilden ger exempel på olika ord som kan rymma förväntningar. Finns det andra? Prata om frågorna och diskutera om det finns skillnader mellan förväntningarna under uppväxten i hemlandet och här i Sverige. Är det skillnad mellan pojkar och flickor? Om en religion är viktig, vad i praktiserandet av religionen är förhandlingsbart, och vad är inte det? Vad händer om barnet väljer bort en del som föräldrar tycker är viktig?

51. **Vem är jag?** - Syfte: Att visa på att barn kan känna sig splittrade kulturellt i det nya landet och att öka förståelsen för att barnen inte har med sig allt kulturellt och traditionellt som föräldrarna har med sig. Förväntningar från samhället (exempel skola och kompisar) kan stå i kontrast med det som familjen förväntar sig. Hur kan man hjälpa sina barn att känna att de befinner sig i en helhet och inte i två skilda delar som eventuellt konkurrerar om tolkningsföreträdet?

Värt att veta: Värt att påpeka att detta gäller vissa barn, i vissa delar av uppväxten. Denna slide fungerar som en ingång till slide 52, där man kan utveckla tankarna.

52. **En person - flera kulturer!** - Syfte: En slide som tar upp hur kultur som tar upp hur föräldrar kan hjälpa sina barn att känna en helhet i relation till den kultur som föräldrar bär med sig och den kultur de lever tillsammans i här i Sverige. Gå igenom frågorna.

Värt att veta: Första frågan brukar vara värd att stanna vid en stund. Här kan det skilja sig mycket mellan vad deltagare svarar, och det kan vara intressant att fråga lite djupare vad de lägger i begreppet "vara svensk" eller "något annat". Vissa deltagare svarar att man bara kan vara en sak, men att det inte finns någon konflikt i detta, andra att har man fått sitt svenska pass så är man svensk till 100% oavsett hur man lever sitt liv i Sverige.

53. **Situation - Efter skolan** - Syfte: Ibland kan barn skämmas för att föräldrar inte utvecklas tillräckligt snabbt i det nya landet, eller är olika andra föräldrar. Gå igenom frågorna. Sista frågan är ett rollspel mellan två deltagare där en person är mamma Sara och en annan är hennes vän. Prata hur man som vän kan stötta i detta, vad kan man säga till Sara för att hon ska orka fortsätta att kämpa och ha förståelse för att utvecklingen för vuxna kan gå långsammare än för barn i ett nytt land. Barn tar ibland ut sin frustration på sina föräldrar. Hur kan man som förälder hantera detta på ett konstruktivt sätt, utan att vara skuldbeläggande mot barnet?

54. **Vem bestämmer?** Introduktion för att prata om vem som bestämmer i en familj, och vad man kan bestämma om tillsammans.

55. **Hur sätter jag gränser för mina barn?** - Syfte: Visa på hur viktigt det är med ett demokratiskt föräldraskap. Sliden har tre frågor, och olika ord kopplat till en bild. Vad kan barnet själv, föräldrarna eller barnet tillsammans med föräldrarna bestämma över? Om barnet får möjlighet till självbestämmande över vissa delar, kommer barnet att acceptera att föräldrarna bestämmer över andra delar. Fundera över vad som känns mest relevant att bestämma/sätta regler kring. Ofta brukar regler som skapar skydd och trygghet vara viktigast. Poängtera att bestämmande kan leda till konflikt, och att konflikt är okej, men att inte agera ut fysiskt mot barn.

Värt att veta: Här är det intressant att modellera lite med alternativen. Kanske är det spontana svaret för deltagare att barn får bestämma över vänner, kärlek och kläder. Men vad händer om en förälder vet att barnets vänner har dåligt inflytande, att barnet väljer en samkönad relation eller att barnet väljer kläder som bryter mot normen, t.ex. utmanande kläder i någon form, eller kläder som uppfattas som könsöverskridande. Det kan också vara viktigt att testa om det är en skillnad i svaren om barnen är pojkar eller flickor.

56. **Situation - Sent på kvällen** - Syfte: När barn inte lyssnar på sina föräldrar, vad har föräldrar för handlingsutrymme i stunden, och hur kan de göra för att etablera regler tillsammans med sina barn? Majds känslor inför att hans son inte lyssnar på honom kan göra att han agerar alltför kraftfullt i situationen. Det är viktigt att behålla lugnet. I frågorna på sliden kan det vara värt att prata om vad föräldrar egentligen är rädda för och hur de kan hantera sin rädsla i stunden.

Värt att veta: Vissa deltagare kommer med lösningar på problemet, både att gå efter Rayan ut på kvällen eller blockera dörren, men även att bjuda hem kompiserna så Majd får möjlighet att lära känna honom. Uppmuntra deltagare till lösningar, men poängtera att ur ett långsiktigt perspektiv så behöver familjen etablera tydliga ramar när man får gå ut på vardagskvällarna och när man ska komma hem. Det är viktigt att hitta sätt att hålla koll på/kontrollera barn utan att de känner sig kontrollerade.

57. **Vad kan föräldrar göra?** - Syfte: Visa olika exempel på hur föräldrar och barn kan bestämma ramar kring utevistelse tillsammans. Kanske får barnet vara på torget, men inte i centrum. Kanske får det vara ute på en vardag, men måste vara hemma till kl. 22. Det viktiga är att familjen och barnet kommer överens tillsammans i förväg. Det är också viktigt med en tydlig konsekvens om barnet bryter mot överenskomna regler, samt att inte bara hota med konsekvens utan att faktiskt genomföra den. Att ta telefonen några dagar eller att barnet inte får gå ut på helgen är en tydlig konsekvens, om man har gemensamt överenskomna regler som har brutits. Poängtera vikten av fritidsaktiviteter, både ur ett hälsoperspektiv, som socialt. Att ha ett lag eller en grupp som barnet träffar regelbundet skapar trygghet, både för barnet och för familjen. Ett barn som spelar fotboll tre kvällar i veckan orkar oftast inte vara aktiv utomhus på kvällarna.

Värt att veta: **“10 bra minuter”** - att koncentrera sig på barnet när det kommer hem från skolan/aktivitet, dvs. lägga alla sina egna bestyr åt sidan under en stund för att ge barnet uppmärksamhet. Detta är relationsbyggande och kan skapa bra och trygga relationer mellan barn och förälder.

58. **Barnkonventionen** - Syfte: En slide om vad barnkonventionen säger om barns privatliv med tre frågor. Viktigt att ha samtal hemma tillsammans för att prata om vad som upplevs privat, och när det finns anledning för föräldrar att titta i rum eller undersöka väskor och telefoner. Detta kan

skilja sig åt beroende på ålder hos barnet, och om man som förälder är orolig för barnet eller bara nyfiken. Exempel på saker kan vara telefonen, rummet, väskan, men också om barnet har en dagbok. När ska man som förälder titta i barns privata saker och utrymmen, och är det bättre att göra det i samförstånd med barnet eller i hemlighet? Kroppen är ett tydligt exempel på något som är privat för barn oavsett ålder. Vi kan inte kräva att få kramar eller pussar, och behöver vara respektfulla när vi ger medicin.

59. **Situation - Hota med Socialtjänsten** - Syfte: Att bemöta barn om de hotar med Socialtjänsten. Frågorna tar både föräldrarnas och barnets perspektiv och är en ingång till att fortsätta prata om socialtjänst längre fram i materialet. Det finns inga direkta svar kring vad pappan kan göra i den här situationen, mer än att prata med sin son och stå på sig. Om Rayan kontaktar Socialtjänsten kommer de att kontakta familjen, som behöver förklara situationen. Socialtjänsten kommer inte att stödja familjen ekonomiskt i just denna situation. Viktigt är att pappan har rätt i att sätta en gräns för sin son, trots sin oro för kontakt med myndigheterna. Att barn använder sig av föräldrars rädsla för att få något är ett sätt att försöka utöva makt i familjen.

Värt att veta: Här kan det vara värt att påpeka att Ryans jacka är relativt ny och att det snarare handlar om att Ryan vill ha en modernare, dyr, jacka än att han inte har någon som fungerar. Det är också intressant att laborera med summor. Kan det vara värt att köpa en ny jacka om den kostar 800 sek, eller 3500 sek eller ännu högre? Kan Rayan uppmuntras till eget sparande? Om deltagare kommer med förslag till att köpa en ny jacka nästa månad är det då att skjuta på "problemet" eller en lösning? Ibland nämner deltagare vikten om att prata mer öppet om ekonomi med barn. Att förstå vad saker kostar och vad familjens pengar behöver användas till kan kanske göra diskussionen enklare.

60. **Barnkonventionen och att sätta gränser** - Syfte: Hur artiklar i barnkonventionen stödjer föräldrars rätt till sitt föräldraskap. Både att säga nej till barn i vissa situationer, men också att samhället behöver stötta föräldrar i föräldraskapet, och barnens rätt till båda sina föräldrar.
61. **Vem bestämmer?** - Syfte: Sammanfattande slide om vikten av att bestämma över barn eftersom föräldrar älskar sina barn och vill dem väl. Det är föräldrarnas ansvar att bestämma.
62. **Stöd och hjälp till familjen.** Introduktion för att börja prata om socialtjänst och andra stödfunktioner som finns för familjer i Sverige.

Observera: Rådande lagar och regler har varit utgångspunkten i formulerandet av materialet, dock kan dessa förändras över tid, och då behöver användaren av detta material uppdatera sig för att informationen ska stämma fortsättningsvis.

Värt att veta: Materialet tar upp en begränsad del av socialtjänstens arbete och stöd till familjer, med fokus på barnets utsatthet. Detaljerade svar på handledningstider, exakta processer tas inte upp. Rekommendation är att bjuda in socialtjänst för att prata mer ingående om deras arbete och för att deltagare ska kunna ställa mer konkreta frågor.

63. **Vem hjälper dig?** - Syfte: att prata om den stora skillnad som kan vara om en person kommer från en plats där kollektivet (familj, släktingar, grannar) fyller en större skyddande funktion för varandra, än vad den gör i Sverige. Sliden består av två bilder. Bilden till vänster har olika lager där individen är i centrum, och cirklarna runtomkring består av grupper som finns som stöd och hjälp för individen och för varandra. Bilden till höger är "kärnan", dvs. individen som står själv inför de utmaningar som t.ex. familjeliv och barn kan innebära. Här kan det vara bra att ta upp konkreta exempel: vem hjälper mig om jag får problem med min ekonomi, med mina barn, blir sjuk en längre period, och behöver handla, hjälp med barnen? Kan jag räkna med att grannar, kusiner och eventuella andra släktingar alltid ställer upp? Titta på de olika bilderna och diskutera hur det är i hemlandet vs. i Sverige.

Värt att veta: Viktigt att poängtera att det *kanske* har uppfattats så här för deltagare, det är inte en regel för alla. Kanske hade de ett stort skyddande socialt nätverk i hemlandet, kanske har de det inte på samma sätt i Sverige.

64. **Sverige är ett speciellt land** - Syfte: En slide som diskuterar hur annorlunda Sverige är när det gäller synen på familj och gemenskap. Internationellt sett är Sverige det minst religiösa samhället och även det mest individualistiska landet, och det finns en historiskt hög tilltro till staten och dess myndigheter. Det är ett mindre fokus på kollektivet och större fokus på individ. Ansvar för stöd och hjälp läggs till större del på stat och myndigheter. I Sverige är familjen ofta fokuserad på kärnfamiljen, medan i många andra kulturer är familj och släkt närmare och viktigare. Detta kan vara en stor skillnad från många andra kulturer när man är i behov av stöd och hjälp i familjen.

Värt att veta: Här diskuterar deltagare ofta om familj, grannar och gemenskap. Många nya i Sverige tycker, till exempel det är konstigt hur grannar är undvikande. I många andra kulturer är grannarna en förlängning av familjen. Hos många svenskar finns det en tilltro till att staten och myndigheterna ska hjälpa dem, inte familjen. Ett exempel som ofta förekommer om är om man skulle vara sjuk och behöva hjälp med barn.

Det är viktigt att poängtera att det inte handlar om att Sverige är bättre än andra länder, utan att det är en skillnad. Det egna ansvaret är stort i Sverige och som individ uppmanas man försöka lösa sina problem själv, eller söka stöd i de offentliga institutioner som finns för att ta hand om människor. Detta gör att familjen, vännerna och grannarna i Sverige får mindre betydelse.

Det kan upplevas svårt att det förväntas att man ska vända sig till t.ex. Socialtjänst eller Försäkringskassan när man behöver hjälp i Sverige, istället för att be om stöd i de närmaste relationerna.

65. **Familjen förändras i Sverige** - Syfte: Visa på några historiska nedslag som visar hur familjen har förändrats i Sverige och vilken roll statens familjepolitik har spelat för möjligheten att båda vårdnadshavare i en familj ska kunna arbeta. Svenska staten har byggt institutioner med mål att få både kvinnor och män ut i arbete och studier oavhängigt familjeliv. Politiska beslut som föräldraledighet, barnomsorg och barnbidrag är tänkta att främja socioekonomisk ojämlikhet och har lett till att människor inte varit lika beroende av att en partner är hemma för att kunna skaffa familj och arbeta.

1864: En lag om förbud mot hustrumisshandel införs.

1915: En lag införs som gör det lättare för makar att skilja sig om man inte trivs tillsammans.

1919: Åtta timmars arbetsdag införs som standard. Dygnet ska uppdelas på tre: åtta timmars arbete, åtta timmars vila och åtta timmars fritid.

1921: Kvinnor rösta i allmänna val och studera på universitetet.

1947: Allmänna barnbidraget införs. I dåtidens valör 260 sek per barn och år. Införs för att utjämna ekonomiska skillnader mellan familjer med fler barn.

1950-tal: Moderna maskiner introduceras brett i de svenska hemmen, vilket underlättar kvinnans möjlighet att kunna kombinera hem och arbete. T.ex. dammsugare och tvättmaskin.

1955: Lagstadgad föräldraledighet införs, tre månader bara för kvinnor.

1970-tal: Barnomsorg utvecklas alltmer och blir med tillgängligt. T.ex. förskola, dagbarnvårdare. Detta så att båda föräldrarna kan fortsätta med förvärvsarbete då de får barn.

1979: Lagan om barn-aga träder i kraft. Förbudet att slå barn i Sverige. Värt att notera att denna lag kommer nästan 100 år efter lagen om man inte får slå sin fru.

66. **Situation - Tolk hos myndighet** - Syfte: att lyfta upp varför barn inte ska tolka för sina föräldrar. Frågorna till situationen lyfter barnets känslor, men visar också att barn inte ska få den typen av ansvar. Mer information om tolk och varför barn inte ska tolka följs på nästa slide.

67. **Rätt till tolk** - Syfte: Informera om rätten till tolk, rätt att byta tolk, att tolk har utbildning och tystnadsplikt och varför barn inte ska tolka. Påpeka att familjer hjälper varandra, men att barn inte ska få ansvaret att förmedla känslig information till sina föräldrar. Delvis kanske barnet inte har hela vokabuläret för att förmedla korrekt information, varken på svenska eller modersmål, delvis ska barn inte utsättas för ansvaret att få inblick känsliga saker som rör familjen, till exempel ekonomi och hälsa.

Värt att veta: Reglerna för vem som får nyttja tolk och eventuell kostnad kan ändras över tid, beroende på politiska beslut. Kolla upp vad som gäller!

68. **BVC.** Introduktion för att prata om BVC (Barnvårdscentralen) och vad för typ av stöd de erbjuder.

69. **Situation - BVC** - Syfte: Här diskuteras vilka funktioner och vad man kan förvänta sig att BVC gör. Här kan man till exempel prata om vilka typer av undersökningar som görs och varför. När barnen är små är det många kontroller och färre när de är äldre. Typen av tester är också annorlunda när barnen är äldre.

Värt att veta: Att gå hos BVC är frivilligt, men det är en viktig resurs för förälder och barn. Väljer föräldern att inte gå till BVC är det viktigt att kommunicera detta och orsak till BVC. Det är viktigt att alltid svara på kallelser, även om man inte vill/kan komma. Om föräldrar inte svarar på kallelser kommer BVC att bli oroliga för barnet. Observera: Detta gäller även för tandläkarbesök.

70. **Vad är BVC?** - Syfte: Information om vad BVC är och hur länge barnen går hos BVC. I informationen läggs även fokus på hur det fungerar med tider för BVC.

71. **Vad gör du på BVC?** - Syfte: Information om vilka typer av undersökningar och stöd BVC erbjuder. Här presenterats också det samtalsstöd och föräldragrupper som erbjuds via BVC.

72. **Sjuk?** - Syfte: Information om var man kan söka vård och när. BVC är för att följa upp barnets hälsa, inte för temporära sjukdomar.

73. **Öppna förskolan** - Syfte: Information om öppna förskolan i Sverige. Öppna förskolan finns på flera ställen och erbjuds av kommunen eller av olika föreningar eller organisationer, till exempel kyrkan.

74. **Socialtjänsten** - Introduktion för att prata om socialtjänsten i Sverige. Öppen fråga till deltagare kring vad de redan vet. Kommande slide följer upp.

Värt att veta: Här talar deltagarna ofta om att Socialtjänsten tar barn. Bekräfta att socialtjänsten omhändertar barn, men påpeka också att det är ovanligt och att det är i akutfall, förklara ordet akut. Socialtjänsten omhändertar barn. Detta kommer diskuteras i flertalet slides.

75. **Socialtjänsten** - Övning - Syfte: att undersöka tilltro till kontakt med socialtjänsten. Övning i klassrummet. Be deltagarna ställa sig i en linje från ena sidan av klassrummet, där ena sidan är "Nej, absolut inte" och motsatta sidan är "Ja, absolut". Ställ frågorna på sliden och be deltagarna ställa sig vid den siffra som de tycker stämmer överens med vad de känner kring frågan. Fråga några deltagare varför de valt att ställa sig där de står.
76. **Situation - Borsta tänderna** - Syfte: Föräldrars ansvar för sina barns hälsa kan ibland krocka med deras rädsla för myndigheter. Frågorna i situationen syftar till att delvis prata om tips på hur man kan få motvilliga barn att borsta sina tänder, att föräldrar har det primära ansvaret för barnens hälsa (inklusive munhälsa) men också vad som händer om grannarna gör en orosanmälan mot familjen. Information om orosanmälan kommer senare i materialet.

Värt att veta: Många deltagare kan känna igen sig i situationen, och kommer med många konstruktiva tips för att hjälpa familjen genom att både ta hjälp av olika appar, men också att kontakta tandvården för att få hjälp med hur man kan göra. Kanske kan familjen även prata med sina grannar för att förklara varför Mona skriker, framförallt för att få lite mer kontroll över situationen och därmed minska sin egen rädsla.

77. **Situation - Ett litet barn** - Syfte: Fokus på anmälningsplikt när man arbetar på t.ex. förskola. Situationen belyser hur utsatt ett litet barn kan vara och vad som är samhällets (Saras) ansvar i detta. Barnet är runt 1 år gammalt. Mamman i situationen vill inte stanna och prata med Sara, utan Sara behöver se vilka olika alternativ hon har. Sista frågan rollspel: deltagarna tar varsin position, och försöker prata om situationen. Syftet är att belysa hur man kan prata om känsliga saker på ett konstruktivt sätt, men också svårigheten i detta. Deltagarna kan välja att spela en medgörlig roll eller undvikande roll i rollspelet. Exempel på frågor: Hur mår mamman? Har något hänt i familjen? Förskolan ser att barnet inte mår bra just nu, vilken hjälp behöver mamman? Får mamman någon hjälp av socialtjänsten just nu? Växla rollerna efter ett tag.

Värt att veta: Här kan det vara värt att undersöka om alternativet att Sara *inte* gör något åt situationen finns för deltagarna. Har Sara den moraliska möjligheten att inte göra något? Kan Sara prata med någon annan på sin arbetsplats för att få stöttning i situationen?

78. **Anmälningsplikt - Information** - Syfte: Att diskutera yrken som har anmälningsplikt. Anmälningsplikt har de som arbetar på myndigheter och

verksamheter som möter barn och unga. Orosanmälan innebär oro för barnets liv och hälsa, och inte huruvida den som anmäler har kännedom om familjens situation. Familjens situation är inte relevant i detta skede, utan fokus ligger på barnet, och om oro kring denne finns. Man kan anmäla anonymt som privatperson och vill man då förbli anonym så är det viktigt att inte uppge namn när man kontaktar Socialtjänsten.

Värt att veta: När kan personer som möter barn bli oroliga? Barn som uttrycker att de inte vill gå hem för att föräldrar blir arga, hotar eller slår. Barn som är påverkade av alkohol eller droger väcker oro, likaså barn som har blåmärken på ställen de inte får av lek. Använd gärna egna erfarenheter som lärare för att exemplifiera.

79. **Situation - Grannflickan** - Syfte: Att diskutera hur man kan hjälpa andras barn. I situationen syns en flicka som hamnat i en otrygg hemsituation och söker hjälp hos sina grannar, "familjen". I diskussionen kring hur familjen kan hjälpa flickan nämner de flesta deltagare att bjuda in flickan, att prata med grannpappan och att kontakta socialtjänst. Här är det viktigt att påpeka att privatpersoner inte har anmälningsplikt, men kanske ett moraliskt ansvar. Deltagarna diskuterar även hur liknande situationer med barn i otrygga familjer hanteras i sina hemkulturer.

Värt att veta: Många deltagare nämner att de ofta skulle ha pratat med pappan och berättat att han gör fel. För att problematisera denna tanke kan lärare använda sig av rollspel. Lärare kan här spela en aggressiv förälder och möta deltagaren. Detta för att illustrera situationer där man kanske hellre väljer att inte konfrontera pappan. I nästa slide visas telefonnummer som deltagare kan kontakta i en liknande situation.

80. **Ringa 112 eller 11414** - Information. Två olika nummer att ringa, 112 vid akuta situationer och 11414 om man vill ge eller få information eller få tips och hjälp om det inte är akut. Viktigt att poängtera skillnaden, och möjligheten att ringa 11414 och fråga om råd inför t.ex. situation "Grannflickan".

81. **Vad gör Socialtjänsten?** - Syfte: Visa exempel på Socialtjänstens breda arbete. Socialtjänsten arbetar med flera olika insatser som stöttar familjer i Sverige. Cirkeln på bilden visar olika varierande insatser, t.ex. ekonomiskt stöd, stöd vid missbruk och olika typer av föräldrakurser. Blocket till vänster på bilden visar att myndigheter i Sverige finns till för att hjälpa människor, men att familjer och barn är en primär målgrupp för stöd eftersom samhället behöver ta hand om och skydda barn om deras familjer inte kan det.

Värt att veta: Psykisk ohälsa kan vara en del av en funktionsvariation. Stöd vid psykisk ohälsa kan vara t.ex. boendestöd eller kontakt med vården och ekonomisk planering. Stöd vid funktionsvariation kan vara t.ex. avlastning för familjer med barn med funktionsnedsättning. Många behov

sammanfaller och därmed också stödet från socialtjänsten, t.ex. om man är utan bostad har man kanske även andra behov som Socialtjänsten kan stötta i.

82. Vad gör Socialtjänsten med en orosanmälan? - Syfte: visa på vad som händer när en orosanmälan kommer in till Socialtjänsten. En processkarta som i grova drag visar vad som händer.

Inledningsvis tas alltid en kontakt med familjen, dvs. ett möte av något slag. Efter detta görs en bedömning om orsaken till anmälan behöver utredas ytterligare, dvs. behövs det mer information för att ta ställning till eventuell insats. Om ingen utredning behövs avslutas Socialtjänstens kontakt med familjen. Om utredning behövs kontaktar Socialtjänsten professioner som är i kontakt med familjen, t.ex. skola och vård. Detta för att få en bredare bild av situationen. Här kan Socialtjänsten ta beslut om eventuell insats eller placering, beroende på hur akut situationen är för barnet. Om situationen inte bedöms vara akut får den anmälda familjen stöd och hjälp av socialtjänsten under en period. Här följer Socialtjänsten familjen tills att de bedömer att situation har förbättrats för barnet. De grönmarkerade fälten visar att ungefär 98% av alla anmälningar slutar vid "Kontakt slut" eller "Hjälp till familjen".

Om situationen bedöms vara akut (fara för barnets liv och hälsa) kommer en placering att ske (omhändertagande av barn). Familjen kommer att ge samtycke eller ej till placeringen, och beroende på detta kommer förfarandes ser olika ut från Socialtjänstens sida. Om familjen samtycker till placering arbetar familjen och Socialtjänsten tillsammans. Om familjen inte samtycker till placeringen kommer socialtjänsten att vända sig till domstol som kommer besluta om omhändertagande mot familjens vilja. Denna typ av placering är dramatisk och väldigt svår för familjen, och också det som ligger till grund för den desinformation om socialtjänsten som florerar. Omhändertagandet kan vara under en kort period, eller en längre tid, beroende på om familjens (föräldrarnas) situation har förbättrats eller inte. Socialtjänsten strävar alltid efter att återföre barn med sina föräldrar. Placering sker genom de tre typerna av placering längre ner i texten.

Sliden presenterar de tre tidigare situationerna som tre scenarier för att exemplifiera tydligt. Interagera gärna med deltagarna kring de olika scenarierna och ge olika exempel på hur graden av allvarighet bestämmer nästa insats från Socialtjänstens sida.

Förslag till hur du kan arbeta med sliden: Inledningsvis kan alla rutor i processkartan gås igenom samt förklaras vad de innebär. I nästa steg, ta upp situation "Borsta tänderna" (den lilla bilden till vänster) och fråga deltagarna om de tror att steget efter "kontakt till familjen" leder till "utredning" eller "inte utredning". Fortsätt vidare med processkartan tills varje situation (liten bild) leder till någon form av slut i processen. Upprepa med varje situation.

Bild: "Borsta tänderna" (slide 74) En orosanmälan kommer till Socialtjänsten. Socialtjänsten kontaktar familjen. Familjen förklarar situationen med problem med tandborstning. Ingen utredning behövs då Socialtjänsten får all den information de behöver för att förstå huruvida det finns oro för barnet eller ej. Här bedöms det inte finnas någon oro för barnet. Kanske får familjen tips om att kontakta tandvården för att få stöd. Kontakt med socialtjänst avslutas.

Bild: "Grannflickan" (slide 77) En orosanmälan kommer till Socialtjänsten. De kontaktar familjen (pappan och dottern). Utredning behövs för att ta reda på hur pass allvarlig pappans bruk av alkohol är och hur barnet mår och känner. Är pappan aggressiv? Är dottern rädd för att gå hem? Arbetar pappan? Varför dricker han, är han deprimerad eller har han andra problem? Finns det andra anhöriga som är nära familjen? Beroende på graden av allvarlighet som utredningen kommer fram till kommer familjen att erbjudas stöd och hjälp. Kanske kan pappan få avlastning, att dottern bor hos en släkting periodvis. Kanske kan pappan få hjälp med sitt drickande. Är det fara för barns liv och hälsa? Nej, förmodligen inte, och därför kommer inte ett omhändertagande att vara aktuellt. Det är en svår situation för barnet, men inte akut. Familjen får stöd och kontakten med Socialtjänst fasas ut och avslutas.

Bild: "Ett litet barn" (slide 75) En orosanmälan kommer till Socialtjänsten. Socialtjänsten kontaktar familjen (mamman). Utredning behövs för att avgöra huruvida det är en akut situation för barnet eller ej. Det är ett litet barn vilket gör utsattheten större. Mammans situation avgör huruvida det är akut eller inte. Om mamman har en långtgående problematik, t.ex. beroendeproblematik, psykisk ohälsa till den grad att hon är oförmögen att ta hand om sitt barn, situationen hemma är våldsam, kan det anses vara en akut situation för barnet. Om situationen anses vara akut för barnet, alltså att mamman inte kan ta hand om sitt barn och det är fara för barnets hälsa, kommer socialtjänsten att behöva göra en placering.

I detta fall kan det anses vara vanvård av barn. Vanvård innebär att ett barns fysiska och psykiska behov inte uppfylls, till exempel brist på tillsyn, mat, kläder och grundläggande sjukvård. Socialtjänsten kommer att erbjuda hjälp till mamman, en placering. Mamman har möjlighet att ge samtycke till hjälpen eller ej. I båda lägen kommer det ske en placering (ett omhändertagande), då mamman inte är förmögen i nuläget att ta hand om sitt barn.

Med *samtycke* kommer det ses över vilken möjlighet närstående har att ta hand om barnet, se *placering* nedan. Barnet kommer att omhändertas med stöd av SOL (**s**ocialtjänst**l**agen).

Om *inte samtycke* ges av mamman kommer barnet att omhändertas genom LVU (lag med särskilda bestämmelser om vård av **u**nga). Detta kan inte Socialtjänsten besluta själva utan för detta krävs ett domstolsbeslut. Placeringar som är till följd av LVU sker i strid mot vårdnadshavares vilja.

Värt att veta: Placeringar enligt LVU är mycket ovanliga (i förhållande till mängden orosanmälningar som görs) men är det som deltagare kan ha kommit i kontakt med genom sociala medier. Videor som skildrar LVU-omhändertaganden kan vara väldigt dramatiska och skapa mycket känslor hos de som ser videon. Viktigt att påminna om den långa kedja av händelser som föranleder LVU-placeringar. Viktigt att visa att alla anmälningar leder till en kontakt med familjen av något slag.

Placering: De tre vanligaste typerna av placering som socialtjänsten gör.

1. Mest vanlig (och eftersträvansvärd) är en *nätverksplacering*, dvs. att barnet placeras hos någon i närmsta familjen, t.ex. syskon, farmorföräldrar. Det görs en utredning innan om lämplighet.

2. *Familjehem/HVB*. När inga nära släkterelationer är aktuella för placering finns alternativen familjehem (för de yngre barnen) och HVB-hem (= hem för vård eller boende) (för de äldre barnen). Familjehem är familjer som efter genomgången granskning tar emot barn som blir placerade. Ersättning utgår som täcker barnets kostnader. Eftersträvansvärt att placera barn hos familjer med likartad kulturell bakgrund. HBV-hem är en plats för boende med personal och plan för behandling, omvårdnad, stöd eller fostran.

3. *Vårdnadshavare och barn tillsammans* innebär att alternativet finns att bli placerad tillsammans med sitt barn på annan plats om samtycke mellan socialtjänst, vårdnadshavare och barn finns.

83. **Risker i närområdet** - Introduktion för att prata om risker som ungdomar kan möta. Fokuserar främst på risk i form av barn och unga i kriminella miljöer.

84. **Situation - Mamma orolig** - Syfte: Visa på vissa typer av oroväckande beteenden hos ungdomar. Här fokuseras främst på de risker som kan uppstå när ungdomar hamnar i eller nära kriminalitet. Föräldrar behöver vara uppmärksamma på om/när barn rör sig med mycket pengar eller har dyra märkesvaror. Hur har barnet fått pengarna eller varorna? Är detta något som är rimligt att barnet har råd med? Har barnet börjat att röra sig ute mycket på kvällarna? Vill barnet inte berätta var det är på kvällarna eller vilka barnet umgås med?

Frågorna till sliden handlar om oro, och om huruvida Ryan ljuger eller ej. Om han talar sanning, varför har han då en kompis pengar i sin väska? Om han ljuger, var kommer pengarna ifrån? Sara och Majd behöver prata med Ryan om detta, och eventuellt ta stöd hos Socialtjänst eller polis för att veta hur de går vidare med situationen. Har det gått så långt som i situationen behöver familjen stöd utifrån. Det kanske inte är en stor summa pengar, men det kan ändå vara en varningssignal.

Värt att veta: Att ungdomar får varor, pengar eller kläder är ett vanligt tillvägagångssätt för att introducera barn till kriminella miljöer. Det används för att skapa en relation och beroendeställning till människor som befinner sig i kriminella miljöer. Barn introduceras till kriminalitet gradvis, båda digitalt, via sociala plattformar, men även i sitt fysiska hemområde. Det är bra att vara uppmärksam om barnet börjar röra sig med mycket pengar i kontanter eller gör många och stora transaktioner via Swish (eller liknande betalplattformar).

Som vuxen är det viktigt att visa att man är närvarande för sitt barn, lyssna och ställ frågor. Var intresserad och fråga om kompisar och håll kontakt med föräldrar till kompisar. Även viktigt att som vuxen våga ta hjälp av andra vuxna och söka stöd. Det finns föräldrastödskurser och det går även ta kontakt med socialtjänsten vid frågor.

85. **Orolig?** - Syfte: diskutera tillfällen då vuxna och samhället, som skola och polis, blir oroliga över barn. Rör sig barn i kriminella miljöer och bekantskaper kan det vara svårt som förälder. Det finns stöd hos både polis och socialtjänst. Viktigt att påpeka att de tre punkterna överst på bilden sammantaget skapar oro hos polis, skola och Socialtjänst, samt att det är bra att vara den som först kontaktar, istället för att bli kontaktad av polis och Socialtjänst när situationen för barnet har eskalerat.

Värt att veta: Fältassistenter (fältare) är en del av Socialtjänsten men arbetar ute på skola, fritidsgårdar och andra samlingsplatser där unga rör sig för att vara ett extra stöd.

86. **Muren (bild)** - Syfte: Att illustrera de komplexa mekanismer som styr barn som utsätts för rekrytering av gäng. Barn som rekryteras kan komma från stabila familjeförhållanden utan att ha uppvisat något oroväckande beteende tidigare. Med dagens teknik, mobiltelefoner, datorer och internet, kan barn bli kontaktade och rekryterade av organiserad brottslighet i sin hemmiljö. Det kan vara svårt för föräldrar att konkurrera med det som gängen kan erbjuda. Det är inte fel på familjen, utan starkare krafter som drar i ungdomarna. De kriminella miljöerna kan erbjuda en känsla av sammanhang, identitet, status och respekt som familjen kanske inte kan konkurrera med.

Värt att veta: Bilden har inga frågor, utan här kan deltagarna i grupper prata om vad de ser. Diskutera tillsammans med deltagarna om vad de ser och upplever. Problematisera bilden genom att ställa frågor till deltagarna: Vad händer på bilden, vad ser du? Vilka ser du? Vem är det till höger? Vad försöker föräldrarna göra? Vart vill Rayan? Varför vill han genom dörren? Vem i denna situation har mest makt? Vad kan personen till höger ge Rayan? Kan föräldrarna ge Rayan samma som personen till höger?

87. **Ingenting fungerar** - Syfte: visa på hur Socialtjänsten kan arbeta med familjer där barn hamnar i eller nära kriminalitet. Socialtjänsten kommer

alltid försöka hjälpa barnen i sina familjer genom samtal och stöd. I vissa fall behöver barnet placeras någon annanstans, då miljön är farlig, kanske på grund av kriminalitet. Föräldrar kan ha lite eller ingen möjlighet att skydda sina barn om den miljön de vistas i är för ohälsosam, och behöver då stöd från samhället, ibland i form av att barnet behöver byta miljö. Detta sker ofta i samtycke med föräldrar.

Värt att veta: Här kan deltagare undra om man inte bara själva kan flytta som ett bättre alternativ än att barnet placeras någonstans. Då är det värt att lyfta att det alternativet finns, men att det kan vara svårt. Svårt att hitta en ny lägenhet, nytt arbete eller skola. Samverkan med Socialtjänsten kring denna svåra situation är viktig, oavsett om det är barnet eller hela familjen som byter miljö.

88. **Rädd för Socialtjänsten?** - Syfte: Att visa på konsekvenserna av att inte våga sätta gränser, på grund av sin rädsla för socialtjänsten. Om föräldrar backar i sitt föräldraskap på grund av rädsla för socialtjänsten, så sker en maktförskjutning som gör att barnen kan styra och diktera villkor.
89. **Situation - Öppnar inte dörren** - Syfte: Att visa på vikten av att svara när myndigheter kontaktar dig. Många lever med en rädsla för att bli kontaktade av myndigheter, speciellt Socialtjänsten. Många har hört negativa saker eller sett inlägg på internet som skapar oro. Rädslan att Socialtjänsten ska ta ens barn är stark hos många. För många är rädslan så stark, att de väljer att inte svara på brev, kallelser eller telefonsamtal. Vad detta leder till är däremot att Socialtjänsten blir mer oroliga. Om Socialtjänsten inte får kontakt blir de oroliga över att något negativt har hänt och kanske behöver komma hem till familjen. Socialtjänsten måste kontakta om de får in en anmälan, så det är alltid bättre att svara på meddelanden och brev.
- Diskutera gärna vad rädsla gör med människor. Hur kan man hantera en situation när man är rädd? Hur skyddar man sin familj trots att man är rädd?
90. **Vad kan jag göra?** - Syfte: Slide som visar information på internet kring socialtjänsten. Det finns information på olika språk. Individerna har mycket ansvar att själv ta reda på information, men det finns mycket hjälp att få. I sliden ligger ett flertal hemsidor med information om socialtjänsten. Besök förslagsvis dessa tillsammans med deltagarna och botanisera bland innehållet. Detta kan skapa en större förståelse för socialtjänstens arbete.
91. **Många vill hjälpa!** - Syfte: Visa exempel på alla de stödfunktioner som finns runt familjer och barn som stöttar i olika situationer genom livet. Hjälp och stöd finns att få av samhället, men individen behöver vara aktiv och ta kontakt. Bilden liknar tidigare sliden "Vem hjälper dig" (slide 63) som visar att Sverige är ett mer individualiserat land, men i denna slide finns exempel på det stöd samhället har att erbjuda. Exempelvis finns det

ofta i närområdet flera olika typer av föreningar och organisationer med olika fokusområden där familjer kan hämta stöd. Samhällets olika stöd i form av Närhälsan, BVC, MVC, skola, fritids, polis och Socialtjänst är funktioner som ska stötta familjer på olika sätt. Avslutningsvis är det bra att trycka på att andra familjer och föräldrar kan vara ett gott stöd, och att det är viktigt att våga prata med varandra även när det är svårt.

92. **Vem ska bestämma i en familj?** - Övning i grupp - Syfte: diskutera maktstrukturer i familjer. Detta är samma övning som tidigare slide nummer 13. Kommer det upp nya eller andra funderingar under denna slide nu än tidigare? Se instruktioner slide 14.

Välj att antingen skriva ut de bifogade bilderna och dela ut till deltagarna tillsammans med powerpointen, eller låt deltagarna enbart titta på powerpointen. Det kan vara enklare att skriva ut och ha något i händerna vid diskussion.

93. **Barnkonventionen och hjälp till familjen** - Syfte: Hur artiklar i barnkonventionen relaterar till familjens rätt att få hjälp och stöd av samhället. Samhället behöver stödja familjer på olika sätt, t.ex. genom att erbjuda föräldrastöd, men även att familjer har rätt till ekonomiskt stöd eller rådgivning på olika sätt om det behövs.

94. **Avslut**

Källor

Fou i Väst

[Föräldraskapsstöd för nyanlända föräldrar – vad fungerar.pdf](#)

Föräldraskap i Sverige

<https://www.föräldraskapisverige.se>

Fatumo Osman

<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:850303/FULLTEXT01.pdf>

1177

<https://www.1177.se>

Rädda barnen

[Tuffa gränser eller fria tyglar – så kan du tänka - Rädda Barnen](#)

Barnkonventionen

[Barnkonventionen - Barnombudsmannen](#)

Folkuniversitetet Göteborg

<https://www.folkuniversitetet.se/vardegrunds-sfi>

Socialtjänsten

[Om socialtjänsten - Socialstyrelsen](#)

Vem gör saker hemma – Nu

Leka med barnen

Tvätta

Städa

Uppfostra barnen

Handla mat

Ansvara för ekonomi

Handla saker till barnen

Hjälpa med skolarbete

Arbeta utanför hemmet

Laga mat

Diska

Vem gjorde saker hemma – När jag var barn

Leka med barnen

Tvätta

Städa

Uppfostra barnen

Handla mat

Ansvar för ekonomi

Handla saker till barnen

Hjälpa med skolarbete

Arbeta utanför hemmet

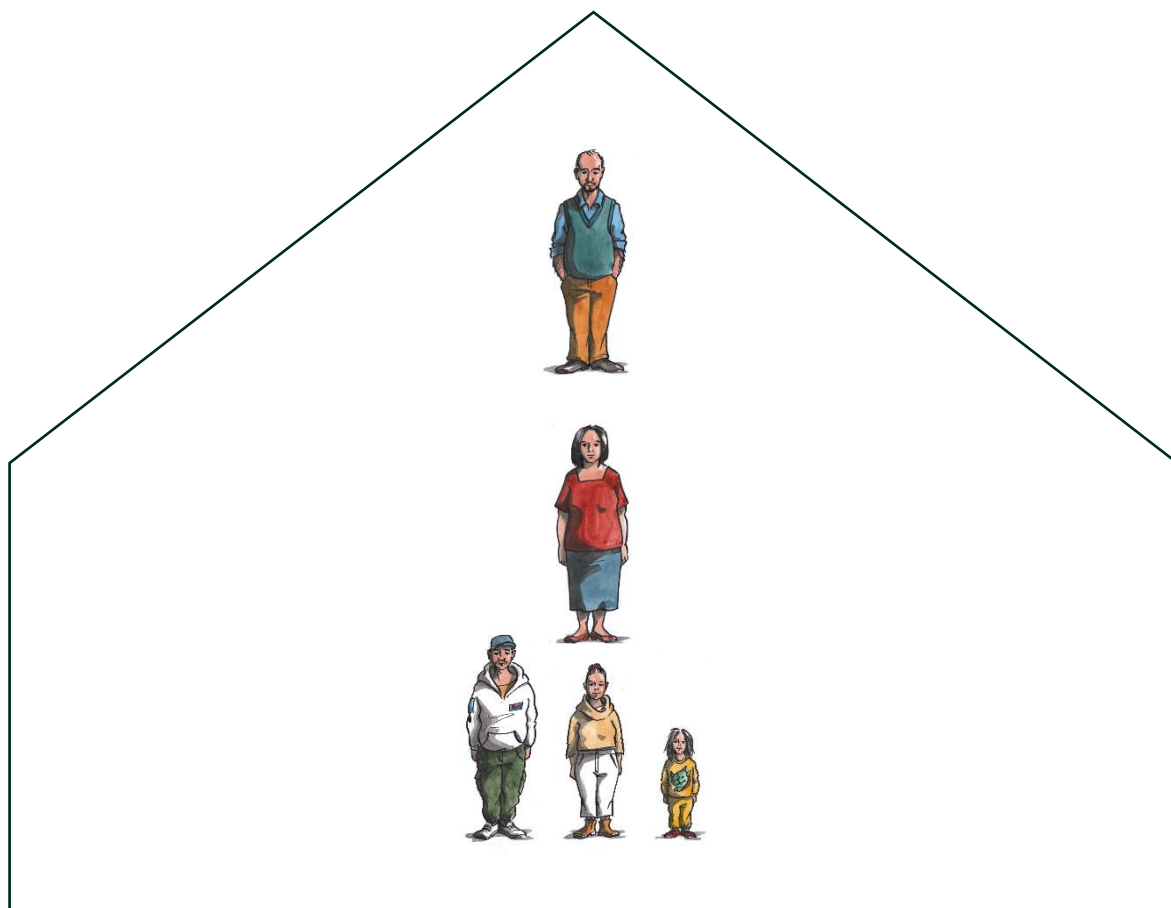
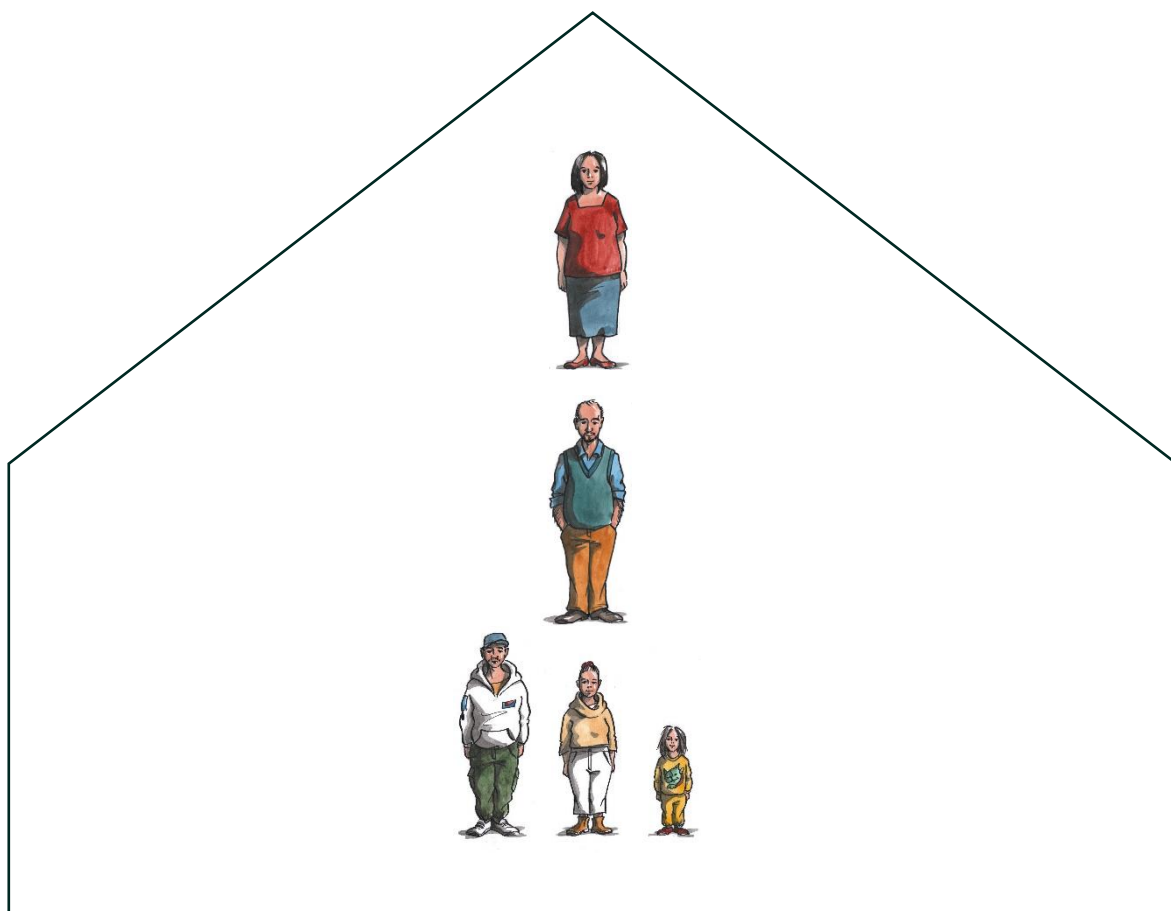
Laga maten

Diska

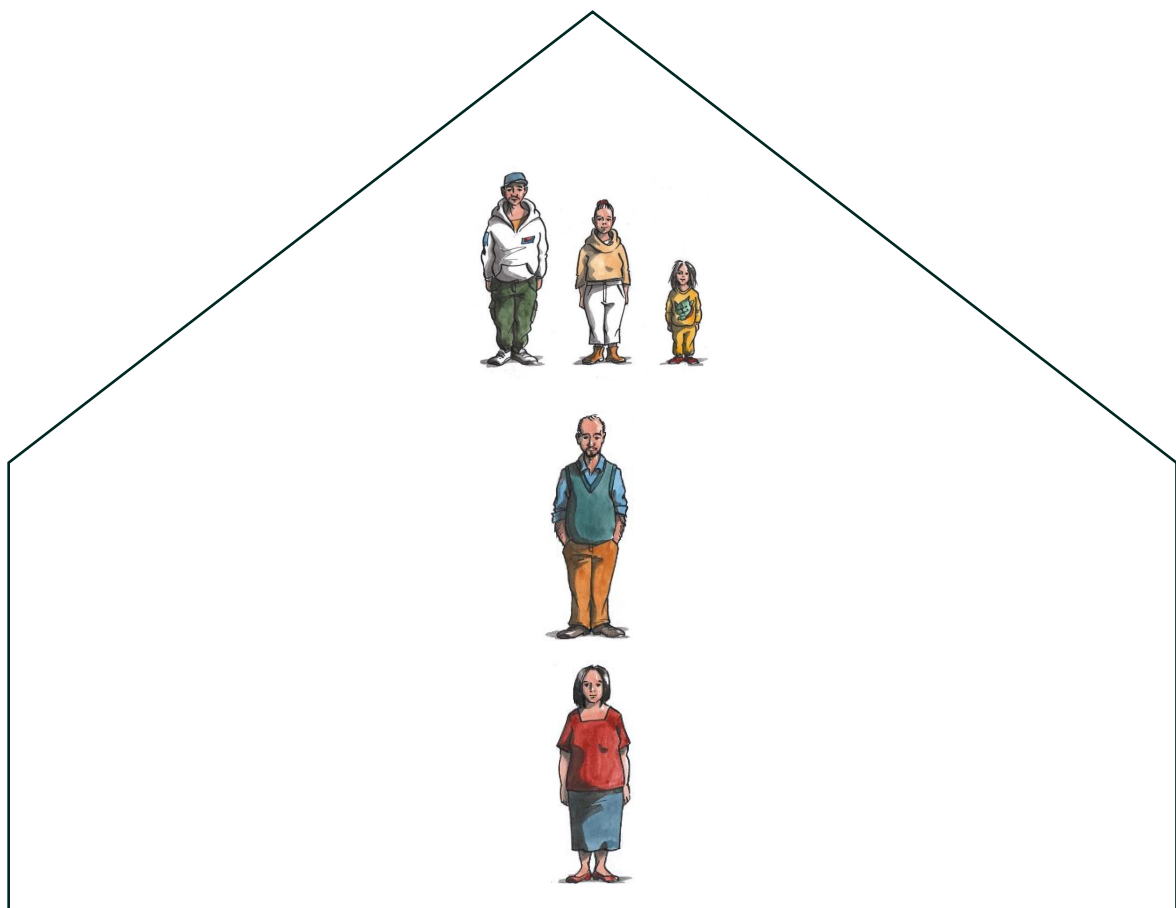
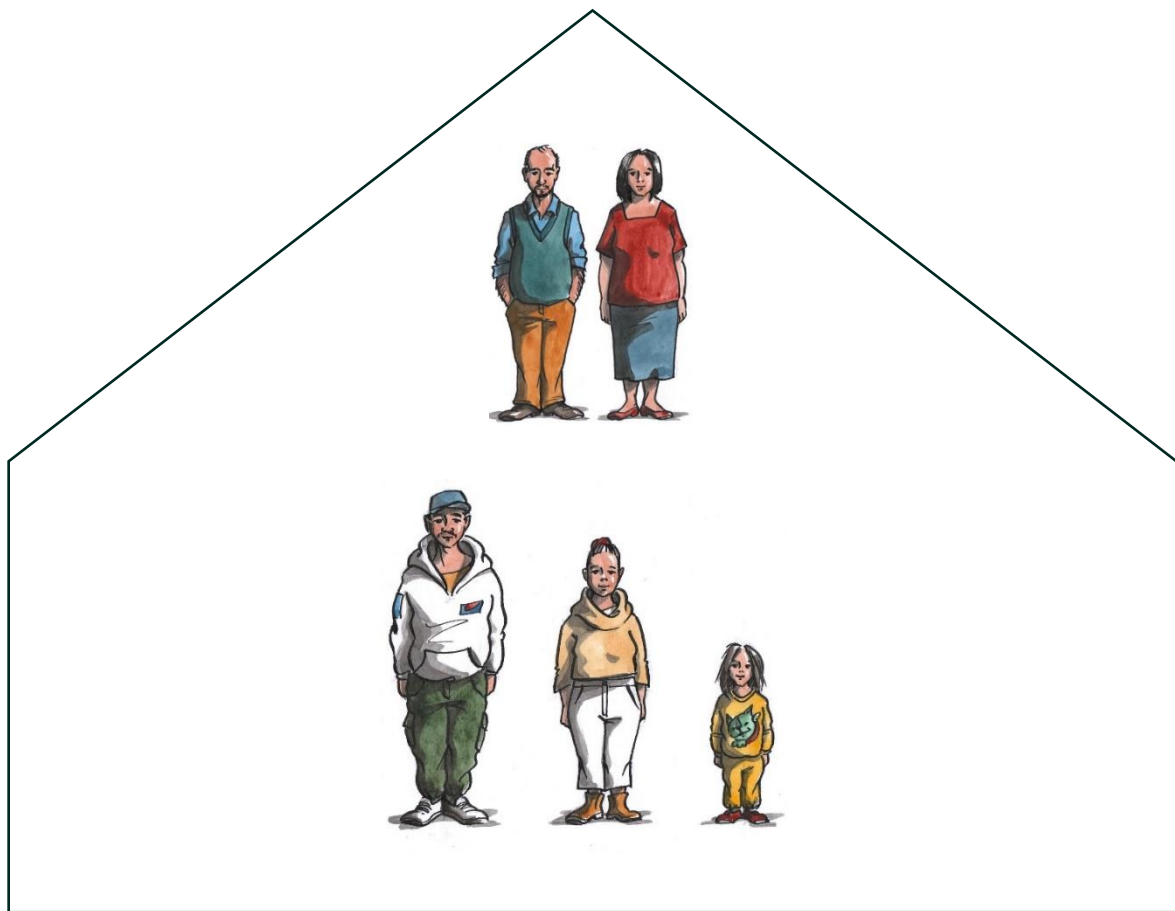
Prata om föräldraskap!

Slide 14 och 92, "Hus" med familjens positioner till varandra. (Vem ska bestämma i en familj)

Prata om föräldraskap!

Slide 14 och 92, "Hus" med familjens positioner till varandra. (Vem ska bestämma i en familj)

ENGELSKA

MATEMATIK

MUSIK

HISTORIA

RELIGION

BILD

SAMHÄLLSKUNSKAP

IDROTT

TRÄSLÖJD

TEXTILSLÖJD

SEX OCH SAMLEVNAD

HEMKUNSKAP

BIOLOGI

FYSIK